

ljene istraživanjima u knjižnicama, arhivima i drugim ustanovama, a ponajprije u razgovoru sa živućim ljudima, Brinjanima, u zavičaju i izvan njega. Gradivo je ipak, uz neke manje pogreške, stanovite nepreciznosti i propuste, najvećim dijelom izloženo prilično sustavno i kronološki, ali i problematski po raznolikim područjima što je posebno važno za buduća specijalistička istraživanja. Knjizi možda nedostaje historiografski uvod, veća kritičnost izvora, popis izvora i literature odvojen od bilježaka i obrnuto, popis ilustrativne građe, kazalo mjesta i sl., a na kraju i zaključak, premda on ovakvoj knjizi nije možda ni potreban jer su to prilozi koji bi se u perspektivi mogli "zaključiti" tek monografijom. No, to su sitne opaske koje nimalo ne umanjuju iznimnu vrijednost knjige koja je pred nama.

Prošlost i sadašnjost brinjskog kraja koji je u svim epohama, i teškim vremenima usprkos, u "dobru i zlu", pratio sudbinu vlastite hrvatske domovine, a čije je sustavno istraživanje najčešće nepravedno zanemarivano u djelima i istraživačkim projektima hrvatske historiografije, dobiva time dužno, dostojno mjesto u sklopu širih političkih, gospodarskih, društvenih, kulturnih i inih događaja i procesa na ličkom i hrvatskom prostoru u prošlosti i sadašnjosti.

Sveukupno uzevši, možemo na kraju zaključiti da knjiga Stjepana Krpana *Brinjski kraj u prošlosti i sadašnjosti - Prilozi za monografiju* predstavlja vrijedan i uzoran primjer istraživanja mikroregionalnih sredina.

Željko Holjevac

Miroslav KURELAC, *Ivan Lučić Lucius: otac hrvatske historiografije* (Školska knjiga, Biblioteka "Clio Croatica", Zagreb, 1994., str. 180)

Otac hrvatske historiografije, Trogirčanin Ivan Lučić Lucius (1604.-1679.), autor brojnih djela kojima je utemeljio i obogatio hrvatsku povjesnicu, pripada nevelikom krugu ličnosti s hrvatskih prostora koje su već za života stekle visoka priznanja i međunarodni ugled. Monografija dr. Miroslava Kurelca, dugogošnjeg istraživača hrvatske historiografije XVI.-XVII. stoljeća, pokušaj je cjelovitog prikaza Lučićevog životnog puta te doprinos hrvatskoj i europskoj znanstvenoj baštini. Za izradbu djela autor se služio, osim Lučićevim djelima, njegovim konceptima, prijepiskom s suvremenicima i suradnicima, kao i opsežnom građom iz arhiva i biblioteka u zemlji i inozemstvu. U uvodnom poglavlju (str. 7-10) autor kritički upozorava na rezultate historiografije koja se bavila stvaranjem Ivana Lučića, izdvajajući rasprave V. Brunellija, B. Poparića, F. Račkoga i F. Šišića.

Poglavljem *Životni put Ivana Lučića Luciusa* (str. 11-30) predstavljeno je Lučićevo obiteljsko podrijetlo, kulturno ozračje odrastanja i početnog školovanja te nastavak visokoškolskog obrazovanja u Rimu i Padovi. Povratkom u Trogir započinje, uz obavljanje službenih dužnosti u gradskoj upravi, početak Lučićeva prikupljanja građe za dalmatinsku, napose trogirsku povijest. Suočavajući se s različitim pritiscima mletačke uprave, koja je prijekim okom gledala na Lučićevo prikupljanje građe o slobodinama dalmatinskih komuna, pogođen osobnim tragedijama, ali i ratnim ozračjem na širem dalmatinskom području, Lučić, u želji da nesmetano nastavi započeti rad, trajno napušta domovinu i odlazi u Rim (1655.). Jezgrovitim i čitkim opisom kulturnog i

duhovnog ozračja tadašnjeg Rima upoznajemo intelektualne krugove u kojima se kretao Lučić (kružoci oko bivše švedske kraljice Kristine, rimske akademije, Hrvati okupljeni u gostinju i Zboru sv. Jeronima, sustanarstvo sa Stjepanom Gradićem), arhive i knjižnice koje je posjećivao i koristio u znanstvenom radu, ali i svakodnevno okružje privatnog života (mjesta stanovanja, posluga, prihodi, veze s domovinom).

Opsegom najveće drugo poglavlje *Glavna djela* (str. 31-97) donosi iscrpan kritički osvrt na temeljna Lučićeva historiografska djela. Na osnovi raznolike izvorne građe i literature ukazano je na osobne motive i poticaje za pisanje, istraživačka pitanja i širinu znanstvenog interesa, teškoće u pronalaganju, pripremi i obradi građe, kao i konačnom objavljivanju djela. Navedeni su suvremenici i znanstveni suradnici Ivana Lučića i njihov doprinos izradbi pojedinih djela (*Život sv. Ivana Trogirskog, O Kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske, Natpisi dalmatinski, Povijesna svjedočanstva o Trogiru, Statut i reformacije grada Trogira*) te autor, pored sadržajnog opisa iznosi njihovu kritičku analizu i znanstvenu vrijednost, političku pozadinu i osobne stavove (protumletačke) Lučića prilikom pisanja djela. Vrijednost djela je u njihovom modernom kritičkom pristupu izvorima, napose hagiografskim djelima, čime se Lučić ubraja u prve erudite povjesničare onoga doba. "Lučić se obazire na povijesni kontekst, na kronološka, paleografska, sfragistička i topografska pitanja, usporedbu izvora, njihovu tradiciju i vrstu" (str. 58). Za Lučićevo prvo tiskano djelo *Život sv. Ivana Trogirskog* navedeno je da se nalazi na "početku znanstvene kritičke historiografije u Hrvata" (str. 59). Temeljna Lučićeva sinteza *O Kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske* (Amsterdam, 1666.) iscrpno je opisana s obzirom na sastavne djelove i sadržaj, kasnija izdanja, prijevode i rukopise. "Pisano suvremenom znanstvenom metodom i potkrijepljeno kritički izdanim povijesnim izvorima, Lučićevo je djelo ... utemeljilo znanstveno pisanje u Hrvata, a valja ga ubrojiti među prva značajnija djela europske kritičke historiografije" (str. 78). *Povijesna svjedočanstva o Trogiru* prva je "cjelovita povijest jednoga našeg grada koja je dugo ostala prva i jedina" (str. 88), dok završni dio Lučićeve povijesne trilogije (uz *Povijesna svjedočanstva* i *O Kraljevstvu*) čini izdanje pravno-povijesnog spomenika *Statuta grada Trogira*, koji predstavlja *magnu cartu* slobodina grada Trogira (str. 93).

U poglavlju *Ostala djela* (str. 97-114) prikazana je zamljopisno-politička karta *Illyricum hodiernum*, zamišljena kao prilog uz šestu knjigu *O Kraljevstvu*, trogirski fragment *Satiricon* Tita Petronija Arbitra te prilozi Ortelijevim geografskim djelima i leksikografskim djelima M.A. Bauranda.

Korespondencija Ivana Lučića (str. 115-124) sadrži dopisivanje sa suvremenicima, prijateljima, suradnicima i rođacima te je neizostavni dio poznavanja Lučićevog znanstvenog rada i privatnog života. Podijeljena je na Lučićeva pisma pojedinim naslovnici (Valerio Ponte, Petar Zrinski, Marko Forstall, Franjo i Danijel Divnić i dr.) i pisma raznih pošiljalaca Lučiću (V. Ponte, Šimun Ljubavac, Karlo Vrančić, Ivan Paštrić, Hektor Hektorović i dr.).

Razmatrajući *Metodologiju povijesnog istraživanja* Ivana Lučića (str. 125-137), autor upozorava na usku vezanost "za njegov studij u Padovi i znanstveni boravak u Rimu, gdje se susreo s mnogim istaknutim znanstvenicima prve polovice XVII. st., prvim predstavnicima 'razdoblja erudicije'" (str. 125). Lučićeva djela ukorak su s bolandistima i otvaraju moderno poglavlje hrvatske historiografije.

U završnom poglavlju *Mjesto i značenje Ivana Lučića Luciusa u europskoj i hrvatskoj historiografiji* (str. 138-146) uspoređuju se Lučićeva metodološka načela i njihova provedba s djelima Franje Petrića i Matije Vlačića Ilirika te zaključuje da je Lučić "umnogome pošao dalje ..., a ima li se na umu da je načela povijesnog istraživanja primijenio na povijest hrvatskog naroda, pripada mu neosporni primat" (str. 145). "Nadovezujući se na vrhunska djela renesansne historiografije (F. Petrić, M. Vlačić, C. Baronije, J. Bodin), Lučićev je opus uključen u vrhunska djela europske erudicije XVII. stoljeća. U europskim razmjerima Lučićevo djelo, upravo s obzirom na primijenjenu metodologiju, valja ubrojiti u ona djela europske historiografije koja su anticipirala ne samo djela Jeana Mabillona i Gottfrieda W. Leibniza, već i modernu znanstvenu historiografiju XIX. stoljeća" (str. 146).

Na kraju knjige nalazi se zaključak (str. 147-148), sažeci na engleskom i njemačkom jeziku (str. 153-165), kazala osobnih i zemljopisnih imena (str. 167-179) i sadržaj.

Monografija o личности, životu i znanstvenom djelu hrvatskog povjesničara Ivana Lučića Luciusa vrijedno je i istraživačima korijena hrvatske povjesnice zasigurno nezaobilazno djelo. Pisana perom vrsnog znalca povijesnih vrela, autora niza vrijednih studija o stvaraocima hrvatske historiografije, knjiga se odlikuje jezgrovitim i čitkim stilom, bogatstvom novih podataka i, prije svega, kritičkom prosudbom utemeljenom na poznavanju, iščitavanju i valorizaciji raznovrsne arhivske građe, rukopisa i stručne literature. Svojim metodološkim pristupom, odabirom i prezentacijom građe, monografija o ocu hrvatske historiografije odličan je poticaj za slična djela o ostalim istaknutim predstavnicima hrvatske historiografije prošlih stoljeća.

Lovorka Čoralić

Danica BOŽIĆ-BUŽANČIĆ, *Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu. Pokret za obnovu gospodarstva, gospodarske Akademije, ogledni vrtovi i poljodjelske škole druge polovice XVIII. i početka XIX. stoljeća*, (Književni krug Split, Povijesni arhiv u Splitu, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Split, 1995., 416 str.)

U izdanju Književnog kruga Split, Povijesnog arhiva u Splitu i Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a u sklopu znanstvenog projekta Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu: *Hrvatska 18. i 19. stoljeća - protomodernizacija i hrvatski narodni preporod* i izdavačkog projekta Književnog kruga Split *Gospodarska povijest Dalmacije XVIII. i XIX. stoljeća*, objavljena je u Splitu 1995. knjiga *Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu. Pokret za obnovu gospodarstva, gospodarske Akademije, ogledni vrtovi i poljodjelske škole druge polovice XVIII. i početka XIX. stoljeća* dr. Danice Božić-Bužančić.

Tokom XVIII. stoljeća, u doba prosvjetiteljstva, javljaju se mnoge ideje i pokreti s težnjom napretka koji je najvidljiviji na području gospodarstva. Ovaj napredak bio je rezultat obnove i gospodarskog uspona mnogih europskih zemalja, u svezi s kojim se javljaju i mnoge nove ideje i misli o gospodarstvu: fiziokratske škole u Francuskoj i tzv. klasične gospodarske škole u Engleskoj. Fiziokratizam i njegove škole predstavljaju ekonomsku misao i reformatorski